

ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Феномен політичної еліти завжди посідав важливе місце серед теоретичних проблем наукового дискурсу. Саме елітні прошарки несуть відповідальність за укорінення в Україні соціальної поляризації, корумпованості, відчуженості влади від суспільства. Мотиви особистого збагачення, політичного марнославства, домінування психології тимчасовості, на жаль, стали нині характерними для поведінки багатьох представників вітчизняної еліти. І це відбувається у відповідальний та драматичний період новітньої історії України. [6]

Мета:

- Проаналізувати, роль еліти в політичному житті України.
- Розглянути сучасний стан справ щодо політичної культури владної еліти України.
- Розібрати нестабільність розвитку суспільства та відповідальність еліти за сучасне і майбутнє України.

Виклад матеріалу. Слово «еліта» походить від латинського *eligerе* і французького *elite* - кращий, добірний, обраний. Це слово використовували в генетиці та насінництві для позначення кращих сортів рослинництва. Починаючи з XVII ст. слово еліта застосовували для позначення товарів найвищої якості, а потім і щодо «обраних людей», насамперед – вищої знаті. [1]

Головною метою будь-якої політичної еліти виступає влада, прагнучи до якої, вона використовує всі можливі способи і методи. Для того, щоб створити систему гарантій від можливості узурпації влади однією з еліт і захистити соціальний механізм від потрясінь, була створена теорія поділу влади, яка є найважливішим досягненням людської цивілізації.

Основна роль еліти будь-якої сфери суспільно-політичної діяльності давати взірць, приклад того, як жити, як морально вести себе в людських ситуаціях, як творити в суспільстві культуру для гідного життя людей – елітарну культуру, щоб для усіх зробити світ людських відносин кращим, добрішим, творчим, словом, суспільством для людей. Саме над цим за весь період писаної історії думали філософи та науковці різних сфер науки, так звані вибрані, кращі люди суспільства. [3]

Саме еліти породжують і затверджують норми, цінності, культуру. Влада еліти вкорінена у сукупності ідей та ідеологій, які притаманні тій чи іншій епосі. Особисті здібності еліти дозволяють їй посідати стратегічні позиції в структурах влади і ефективно діяти для втілення ідей та ідеологій, які вона сповідує. Політична еліта певною мірою є дзеркалом епохи, її багатством. Так мало б бути...

У сучасній політології відбувається широка дискусія про рушійні сили суспільства та його соціальну структуру, наявність в Україні політичної еліти, її здатності (чи нездатності) як соціальної верстви до загальнонаціональної відповідальності за розвиток країни. У процесі становлення (з 1991 р.) української державності і формування політичної еліти важливе місце належить вивченню історичного досвіду, а саме – проблемі визначення понять. [2]

Чим більш нестабільним та непередбачуваним у своєму розвитку є етнос, тим більшою мірою еліта відповідальна за сучасне й майбутнє, розробку прогнозів і програм розвитку. У такій ситуації сьогодні опинилося українське суспільство та його політична еліта, що переживають складний етап кардинальних перетворень – формування незалежної держави, глибинної реформації економіки, політичної системи, соціальної структури, освіти, науки, культури та способу життя. Не забуваймо про анексію Криму та агресію з боку Росії по відношенню до України та її території (з 2014 року).

А чи є в Україні політична еліта? Узагальнити і сказати, що немає – було б невірно. Ті групи людей, які приймали і приймають рішення в державі Україна протягом останніх майже трьох десятиріч були наповнені як людьми елітарними, так і людьми, яких сміливо можна вважати псевдо-елітами.

Існує теорія, що основна риса елітарності – це толерантність до якомога більшої кількості різних фрагментарних груп. Грубо кажучи, раніше правитель мав бути толерантним до основних груп, які знаходилися біля трону. Інакше гучні перевороты чи тихі отруєння міняли диспозицію.

Прикладом і доказом такої гіпотези є Володимир Зеленський. Під час передвиборчої кампанії дворічної давності, він прощмигував між різними електоральними групами, як між крапчинками. Він говорив загальні фрази, а далі глядач включав увагу і дотумував за нього. Він був своїм для багатьох, толерантним до більшості. [4]

Сучасна еліта в Україні – це відносно строката за своїм складом соціальна група. До неї входять частково нові люди, які за старого режиму не мали ніякого відношення до влади, а також здебільшого ті, хто і за радянських часів був при владі.

Тривала політична історія нашого суспільства досить наочно продемонструвала, що в свідомості більшості представників елітарних кіл такі важливі механізми управлінського впливу, як право і закон, не лише втрачають своє ціннісне значення, а й будь-яку соціальну предметність і визначеність. Їх замінюють політична та економічна прагматичність, яка не зважає ні на права громадян, ні на національні інтереси тощо.

Зрештою, розуміння політичною елітою ідеї законності й права, обов'язку та відповідальності, честі й гідності перестає служити межею припустимого способу виконання своїх прямих обов'язків. Не випадково чутливість влади до суспільно значущих проблем і подій, навіть порівняно із радянським періодом, знижується. Цей факт засвідчує, що сучасна українська політична еліта досі не пододала стереотипи корпоративної свідомості, що спрямовує її професійну діяльність у сфері державної влади на суто приватні інтереси, небажання або невміння рахуватися з реальними потребами суспільства, якому вона має слугувати.

Правління Л. Кучми, події після приходу до влади команди В. Юшенка продемонстрували не лише українцям, а й усьому світові, що наша правляча еліта, на жаль, не обтяжена людськими чеснотами. Якою ж має бути у її уяві українська національна ідея, якою країна, що нею вони збираються правити, – питання риторичне. Те, що нашій політичній еліті бракує національної свідомості, характеру, культури, не дивно – так склалася історія українського народу, але вона вже відбулася і її не змінити. Та сьогоднішня і майбутня у наших руках. [5]

Висновки. Сучасна українська еліта має бути відповідальною за відродження української нації, за розбудову громадянського суспільства в Україні. Її діяльність мусить спонукати громадян до активних і солідарних дій, гармонізувати потреби розвитку особистості та вимог сталості функціонування суспільства. На жаль, в сьогоденнішніх реаліях цього ми не спостерігаємо. Сучасному суспільству потрібні нові якості поведінки, політична еліта іншого гатунку, яка б забезпечила справжній прорив, без чого вихід з кризи не можливий. Серед якостей, які особливо потрібні вітчизняній еліті, на перше місце слід би поставити високу моральність, професіоналізм, духовну самостійність, гідність, котрих не шанувало суспільство радянське і яких так бракує сучасній українській політичній еліті.

Список використаних джерел

1. http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Monogr/d7e5c7e-5875-45af-92dd-57ba3a681431.pdf / Політико-управлінська еліта України як чинник державотворення / О.І.Крюков.
2. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/26610/15Kochubey.pdf?sequence=1> / Політична еліта та політичний клас: класичні зарубіжні концепції. / Л. О. Кочубей.
3. <http://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/02/ELITOTZNAVSTVO-2013.pdf> / Елітознавство / За загальною редакцією В. А. Гошовської – 2013.
4. <https://www.pravda.com.ua/columns/2020/03/28/7245431/>.
5. <https://ipiend.gov.ua/wpcontent/uploads/2018/07/tupchiienkopolitychna/> Політична еліта в Україні чи українська політична еліта? / Тупчійченко Леонід.
6. Політична еліта як суб'єкт державотворення в умовах трансформації українського суспільства / М. А. Козловець – с. 74-75.